

הלכות ראש השנה סימן תקצ

(כא) לעשות הכל בשתי נשימות, ואין לשנות: ה אם תקע תר"ת בנשימה אחת, יצא. ל'יש מי שאומר (כב) שלא יצא: ו' אם האריך בתקיעה אחרונה של תשר"ת בשעור שתי תקיעות כדי שמתעלה לשם תקיעה אחרונה של תשר"ת ובשכיל הראשונה (כג) של תשר"ת, לא עלתה לו (כד) אלא בשכיל תקיעה אחת, (כה) ל'יש אומרים שאפילו בשכיל אחת לא עלתה לו: הגה ואם תקע (כו) תקיעה אחת בין שני סדרים והתנה שאינה מן הסדרים הוא הנכון מעלה לו אותה תקיעה, יצא (כ"א): ז' אם טעה בתשר"ת ואחר שתקע שני שכרים טעה והתחיל להריע, יצא נפקר מיד ותקע (ד) (כ"ב) שברך אחר, יואם לא נזכר עד (כה) שגמר התרועה שהתחיל בה בטעות לא הפסיד התקיעה הראשונה שתקע, אלא חוזר ותקע שלשה שכרים ומריע ותקע. אבל אם (כט) ארע בתש"ת או תר"ת, הפסיד גם תקיעה

כ וישלמי והראש לזעת העור והר"ן ל רבנו יצחק בשם פתריש מ משנה שם ל"ג רבקים דפקד ג והר"ן ורש"א ג טור בשם הר"ש הל"ו ע שם בשם מעשה דמנצני ע שם בשם תומכין פ שם בשם הרא"ש

באר היטב

דאפשר אע"פ שיש בהם נשימה אחת, וראוי שלא יקרא המקרא לתחילת תרועה בסדר תשר"ת אלא ידלג קריאה זו ויבטח פה התקוע מעצמו, ובמקום שלא ירצה

בבאר הגולה

ששה כחות, גם כן לא קים לא פיר ולא פמרי⁽¹⁴⁾, אמנם כבר הוזכר הפגן אברהם לעיל דלדין לבלי עלמא כיון דנהיגין לעשות השברים מג' עד ט' כחות ונלא עד בכלל צריך לעשות התקיעה לפחות ט' כחות, דאי לאו הכי אפילו בדיעבד אינו יוצא:

המקרא 'שכרים-תרועה' בפעם אחת, דאם ימתין התקוע עד שיקרא הקולא לפניו תבת 'תרועה', עלול מאד שיהיה על-ידי זה הפסק יותר מכדי נשימה: ה' (כב) שלא יצא. דאין כאן לא ראש ולא סוף, וסבבא ראשונה סביבא לה, ביון דנכר, סלקי לכל אחר ואחד. ועין בבאור הגר"א שפסקים לדעה הראשונה: ו' (כג) של תשר"ת. המחבר נקט לפי מה שהיו נוהגים במקומו לתקע בשכיל מלקיות תשר"ת ובשכיל זכרונות תשר"ת, כדלקמן בסימן תקצב, והתפנן שיעלה לו גם בשכיל הראשונה של זכרונות, (כ"א) והוא הדין לפי מה שנהגין במדינתנו לתקע בכל פעם תשר"ת, והתפנן באחרונה בשכיל הראשונה של זכרונות: (כ"ב) אלא בשכיל תקיעה אחת. דהינו האחרונה, (כ"ג) לפי שכל תקיעה צריף להיות בה ראש וסוף⁽¹⁶⁾, ואם נחלק תקיעה זו לשני תקיעות כמו שחשב התקוע, אין כאן ראש לתקיעה אחרונה ולא סוף לתקיעה ראשונה, ולפיכך אין אנו הולכין כלל אחר מחשבתו בנה, אלא אנו חושבין תקיעה זו לתקיעה אחת ארבה ועולה לו בשכיל האחרונה: (כ"ד) ל'יש אומרים שאפילו וכו'. טעמם, דאולין בתר מחשבתו ומחלקין התקיעה לשתיים, וממילא אין לו כלום וכפ"ל. ועין באחרונים שכתבו לדעה זו הפסיד כל הבכא, דהא הפסיד בקול אחר שהוא שכלא פדיו, וכמו שכתב בסעף ח, וצריך לחזור ולתקע תשר"ת, אכן לדינא אין נפקא מנה בכל זה דהעקר פסקא ראשונה [א"ר באור הגר"א]: (כ"ו) תקיעה אחת ב' שתי סדרים. רוצה לומר, שתקע תשר"ת שכרים-תקיעה, והתנה בתקיעה אחרונה של תשר"ת שאם זה הפסיד הוא הנכון מעלה לו התקיעה בשכילו, ואם הסדר של תשר"ת הוא הנכון יעלה לו התקיעה בשכילו, כי הלא מדין התורה כפי בסדר אחר, רק מפני שאין אנו יודעין אינה סדר הוא הנכון אנו תוקעין בלם, וכפ"ל בריש הסימן, ולכן יצא בדיעבד (כ"ג) על-ידי תנאו; ומכל מקום לכתחלה לא רצו חז"ל לתקן כף שיתקע רק תשר"ת שכרים-תקיעה תרועה-תקיעה, (כ"ד) כדי שלא יטעו לומר שאין צריך אלא שכרים-תקיעה או תרועה-תקיעה: ז' (כ"ז) שברך אחר. וני בנה, דלא הפסיד סדרו, ביון שגם התרועה שיקא עקשו להשכרים, ששניהם הם תרועה בתשר"ת, לכה משבינן לה רק כמו נחלק בשכרים, שאינו מפסיד השכרים על-ידי זה. ועין בבאור הגר"א שפסק דרבנא (כ"ט) כשהיה בנשימה אחת, ואם לא היה בנשימה אחת צריך לחזור ולתקע שלשה שכרים ותרועה. (מ) ויש פוסקים דסביבא להו דאפילו היה בנשימה אחת גם כן צריך לחזור ולתקע שלשה שכרים⁽¹⁸⁾ ולגמר הסדר, ביון שעל-לפני פנים הפסיד באמצע השכרים וראוי לחש לכתחלה להחמיר כדבריהן: (כ"ח) שגמר התרועה. פרוש, (כ"ט) שיעשה שלשה כחות, דבנה יצא ידי תרועה לדעה הראשונה הנ"ל כפי סעף ג. וטעם החלוק בין גמר ללא גמר הוא, (מ"ט) דכל-זמן שלא נגמר התרועה הוי קול בעלמא ונראה שצדין עסקו בהשכרים, שגם התרועה לא גמר וחוזר להשלים השכרים, מה שאין כן בגמר התרועה שהוא קול שלם, נראה שמתחיל אחר-כך שכרים אחר, ולכה אינו מועיל בהשלמת שבר אחר אלא שלשה שכרים מתדש, ומכל מקום התקיעה הראשונה לא הפסיד גם בנה, (כ"ט) שלא הפסיד בקול אחר שאינו מענינא, דשניהם הם מענין תרועה אלא שלא עשה בתקונו: (כ"ט) ארע בתש"ת. הינו (ל) שהתחיל בשכרים [שבר אחר או שתיים] ואחר-כך עשה תרועה, לא אמרין דהוא בכלל נחלק, וכל-שכן אם עשה כל השכרים ואחר-כך עשה תרועה, ביון שהוא שלא מענינא קלקל בנה כל הסדר [והוא הדין (ל"א) אם עשה התרועה קודם השכרים, ואין חלוק בכל זה בין שגמר התרועה (ל"ב) או שלא גמר, בכל ענין הפסיד התקיעה ראשונה]. וכן מה שכתב 'או תר"ת' רצה לומר, שהתחיל בתרועה ובאמצע הפסיד והתחיל לעשות שבר אחר, והכל בפני לענין תשר"ת, והוא הדין לענין תר"ת, דכיון שאין זה שני כלל לתרועה שפסיד זה, הפסיד

שער הענין

(י"ט) ב"ח ואלה וזוטא. והנה בחי'אדם השמיט מה שכתב הרמ"א דהמנהג הפשוט לעשות הכל בשתי נשימות, דבאמת הנרצת השלשן צרוף טובה מאד, דבנה אנו יוצאין ידי כל הדעות⁽¹⁶⁾, וגם דעת הבית-יוסף דאפילו לדעת רבנו תם אם עשאן בנשימה אחת יצא, ואם כן אם נעשה בנשימה אחת יותר טוב לצאת ידי הדין: (ט"ט) א', דהרבה פוסקים סוברים דלכתחלה צריך לעשות בנשימה אחת, עין בבית-יוסף בשם הריב"ש וכן פסק הפרי חדש; ואפילו אם נאמר דצדע רבנו תם, הא הרבה סוברים דאפילו לדידה אם עשאן בנשימה אחת יצא: (כ"א) אחרונים: (כ"ב) מסקנת הפגן אברהם, דלא פלבוש: (כ"ג) כן מוכח בגמרא, דלא צריכין להמסקנא לומר דפסוקי תקיעתא מהודדי לא מסקינן: (כ"ג) אבל אם לא התנה כלל אלא לאמר שתקע תשר"ת תקע רק שכרים-תקיעה, בודאי אין אנו יכולין לצרף מחמת ספק התקיעה אחרונה של תשר"ת להשכרים-תקיעה, דהלא לא פנן בשכיל זה והוי תקעע בלא כנה"י [כן מוכח בב"י ומ"א]: (כ"ד) פוסקים: (כ"ה) ועין כמה שצינתי לעיל באות י: (כ"ו) מרדכי בשם רבי יואל חתן הרשב"י, וצדד הב"ח ותשו' להחמיר כדבריו וכן נאמר עוד אינה אחרונים, ואף שהעקר דאם פתח השלשן צרוף, מפל מקום לכתחלה ראוי להחמיר: (כ"ז) מגן אברהם בשם ראש"א: (כ"ח) הגר"א: (כ"ט) הרא"ש: (ל) מגן אברהם וראש"א: (ל"א) אחרונים: (ל"ב) אלה רבה, וכן סתם אמת יצא: (כ"ב) אחרונים: ועין ביה אפרים שרצה לחלק בין מה שכתב המחבר בסעף ח אפילו שבר אחר ובין תרועה לענין יבא אחת, כל האחרונים אינם סוברים כן; ומה שהקשה למה פסק המחבר בסעף ז ונהו מדברי הראב"ן] בהתחיל להריע דלא הוי הפסק על-ידי זה בהשכרים, וכאן מחמיר המחבר אפילו בשבר אחר, הלא כאן מרבי בהפסיד אחר שגמר השכרים.

תלכות ראש השנה סימן תקצ

ביאורים ומוספים

הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה ראש השנה פ"ב סט"ו ודבר הלכה אות כד) שיצא בדיעבד בשמיעתו, מפני שנותן דעתו לשמוע, ותרי קלי משתמעו במקום שחביבים, כפי שנהגו במקדש לתקוע בשופר ובחצוצרות בבת אחת. ודעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פט"ז אות יד) שיתצא בזה רק אם חשב לצאת ידי חובה אפילו אם ישמע את התקיעה לפני שיגמור את המילה, אך אם לא חשב כן, לא יצא.

[שעה"צ ס"ק כג]

דְּהֵלֵא לֹא כִּינָה בְּשִׁבִיל זֶה וְהָיָה כְּתֹקֵעַ בְּלֹא כִּינָה¹¹⁷.

17) ואם התוקע כיוון אך השומע לא כיוון, וכגון שחוזר התוקע לתקיעה שבתחילת הסדר והשומע חושב שתוקע עתה את התקיעה שבסוף הסדר, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ראש השנה עמ' עג) שאם השומע סומך דעתו על התוקע, מסתבר שעלתה לו התקיעה, אך אם אינו סומך עליו, צ"ע בדינו. וכן דעת הגר"ש אלישיב (תורת המועדים עמ' רצו) שבמקום שאין דופקים על הבימה לסימן היכן אוחזים, העיצה לצאת ידי חובה היא שיכון השומע לצאת על דעת כוונת התוקע.

[משנ"ב ס"ק כז]

דְּאֶפְלוּ הָיָה בְּנִשְׁמָה אַחַת גַּם כִּינָה צְרִיף לְחֹזֵר וְלִתְקֹעַ שְׁלֹשָׁה שְׁבָרִים¹¹⁸.

18) מבואר בדבריו, שאף שמתקן ותוקע את התקיעה הראויה בתוך כדי הנשימה של התקיעה שאינה ראויה, אין בכך חיסרון, וכן כתב בשו"ת מהר"ל דיסקין (קו"א סי' ה אות עו) שמבואר כאן שיצא [אלא שכתב שלדעת הרא"ש יתכן שלא יצא].

אמנם, בהגהות הפלאה (נרפס בסוף השו"ע) מבואר, שכשלא הפסיק בנשימה לאחר התקיעה שאינה ראויה, נחשבת התקיעה השנייה כהמשך של הראשונה, ואינו יוצא בה ידי חובה כיון שאין לה התחלה. וראה דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ראש השנה פ"ד ס"ק ו) שאין צריך לשהות שיעור כדי נשימה, אלא די בהפסק מועט שיהיה ניכר שמתחיל תקיעה כדיון. וראה להלן (ס"ק לד) ומה שכתבנו שם.

[ביה"ד ד"ה ומי]

לֹא קָם לֹא קָמַר וְלֹא קָמַר¹¹⁴.

14) משמע שאם היה מאריך בתקיעה כשיעור ט' כחות, היו התקיעות כשרות כהוגן אף על פי שלא האריך בתקיעה כשיעור השברים [הנקראים בתורה 'תרועה'], אכן השפת אמת (ראש השנה לג, ב ד"ה במשנה) החמיר בזה [וראה בארחות חיים לרא"ה הלכות ראש השנה אות יא בשם הרשב"א, ובחי' הרשב"א ראש השנה לג, ב]. וכתב בספר מועדים וזמנים (ח"א סי' ה הע' ד) שאף שלדינא נקטו הפוסקים שאין צריך להחמיר כן, מ"מ יש מחמירים כדבריהם כדי לצאת ידי המצוה בלי פקפוק, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פט"ז אות לו) שרצוי להקפיד על זה.

[שעה"צ ס"ק יח]

דְּבָאֲמַת הַקְּרָע הַשְּׁלֹשָׁן צְרִיף טוֹבָה מְאֹד, דְּכָזָה אֵינִי יוֹצֵאִין דְּיָ כֹל הַדְּעוּת¹¹⁵.

15) וכן מבואר בשו"ע הרב (ס"ט), שמה שמבואר ברמ"א שתוקעים בשתי נשימות היינו במקום שהמנהג כן, ואין לשנות מהמנהג מפני המחלוקת, אך במקום שאין מנהג קבוע יש לעשות כדעת השו"ע (ורלא כאש דת (סט"ו עמ' טז) שכתב שלפי הרמ"א אין יוצאים בנשימה אחת), וכן כתב הקצו"ש (סי' קכט סי"ג) שיש לעשות, וכן הכריע החזו"א (או"ח סי' קלו ס"ק ב) למעשה, שנכון לעשות כדעת השו"ע, וכן כתב בלוח ארץ ישראל שכן המנהג בארץ ישראל.

[משנ"ב ס"ק כד]

שְׁכָל תְּקִיעָה צְרִיף לְהִיּוֹת כֶּה רֹאשׁ וְנִסְחָה¹¹⁶.

16) וכן לענין אמירת 'יהי רצון' לאחר התקיעות, הזהיר הגר"ש מבריסק (מועדים וזמנים ח"א סי' ה הע' א) שלא להתחיל לאומרו עד סיום התקיעות ממש, מפני שתקיעה שאין שומעים את כולה אינה נחשבת כתקיעה, וכשאומר את היהי רצון' חושב שכבר יצא ואינו נכוון לשמוע.

אכן, לענין מקריא שבעדו מקריא התחיל התוקע לתקוע, דעת

